

چهارمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛

پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده؛

سی ام و سی و یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

بررسی ارتباط بین ابعاد جامعه و تعالی، سلامت و امنیت آن:

مطالعه موردی استان کرمان

محمدحسین مهرالحسنی^۱،

رستم سیف الدینی^۲،

سجاد خسروی^۳، رضا دهنویه^۴،

تهمینه برفه شهربابک^۵*

چکیده

امروزه، تغییر روابط و ساختارهای اجتماعی از سنتی به نظامهای باز و پویا، منجر به پیچیدگی جوامع شده است و تحقق رشد و تعالی و همچنین سلامت و امنیت اجتماعی با رویکردهای فردگرایانه امکان پذیر نبوده و مستلزم بکارگیری رویکردهای جامعه محور می باشد. مطالعه حاضر از نوع کتابخانه‌ای و مرور اسنادی بود که از نظر محیط پژوهش به صورت مطالعه موردی در استان کرمان انجام پذیرفت. اسناد مورد مطالعه به صورت هدفمند انتخاب گردید که شامل سند آمایش سرزمینی، سند توسعه، سند توسعه سلامت، سند توسعه فرهنگی و سالنامه‌های آماری استان بود. ابتدا مدل ارتباطی بین ابعاد و اهداف جامعه استخراج شد و براساس آن اسناد استان و شاخص‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، سلامت و امنیت استان بررسی گردید. یافته‌های حاصل از مرور کتابخانه‌ای نشان داد، بعد فرهنگی به عنوان عامل زیربنایی ابعاد جامعه محسوب می‌شود، که به ترتیب اهمیت در تعامل با بعد سیاسی، اجتماعی و اقتصادی می‌باشد، از تعامل همه جانبه کلیه این ابعاد با این

۱) استادیار، مرکز تحقیقات عوامل اجتماعی موثر بر سلامت، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران.

۲) استادیار، مرکز تحقیقات مدیریت ارائه خدمات سلامت، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران.

۳) پژوهشگر، مرکز تحقیقات مدیریت ارائه خدمات سلامت، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران؛

۴) دانشیار، مرکز تحقیقات مدل‌سازی در سلامت، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران.

۵) نویسنده مسئول: پژوهشگر، مرکز تحقیقات مدیریت ارائه خدمات سلامت، پژوهشکده آینده پژوهی در سلامت، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران؛

پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده؛

سی ام و سی و یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

بعد از طریق مولفه‌های پنهان اجتماعی (قدرت، گفتمان و منابع)، موضوع سبک زندگی شکل می‌گیرد و در یک فضای گفتمان خاص ضامن تحقق رشد و تعالی، امنیت و سلامت جامعه می‌باشد.

یافته‌های حاصل از بررسی اسناد استان نشان داد، در برنامه‌ریزی به ابعاد پنهان جامعه توجه چندانی نشده و توجه به ابعاد درونی جامعه کم بوده و بیشتر به ابعاد بیرونی جامعه و بعد اقتصادی تاکید شده است. بررسی شاخص‌ها نیز افزایش جمعیت، مهاجرت، حاشیه نشینی و افزایش میزان طلاق را نشان دادند. همچنین، داده‌ها نشان داد سرمایه اجتماعی استان کرمان پایین بوده و در کشور رتبه ۲۳ را دارد. با آنکه سرانه درآمد استان بالا (۴۰ میلیون ریال) می‌باشد، توزیع عادلانه درآمد در استان، با توجه به ضریب جینی (۰.۴۰) نامطلوب بود. متوسط میانگین سالانه میزان بیکاری و نرخ آن در استان ۱۱ درصد بود. شاخص‌های امنیت و سلامت نیز وضعیت نامطلوبی را نشان دادند. از نظر تصادفات اگرچه از نظر میزان و نرخ رشد آن کاهش یافته لذا در کشور بالاترین رتبه‌ها را دارا می‌باشد. میزان اعتیاد به ویژه مواد صنعتی و مشروبات الکلی به خصوص در زنان سیر صعودی را دارد. میزان بیماری‌های غیر واگیر به خصوص قلبی و عروقی و سرطان در حال افزایش است. یافته‌های حاصل از مرور اسنادی استان کرمان نشان داد، وضعیت روند شاخص‌ها در ابعاد فرهنگی، سیاسی، اقتصادی - اجتماعی و همچنین امنیت و سلامت جامعه مطلوب نمی‌باشد و موضوع رشد و تعالی جامعه مورد مطالعه در معرض خطر می‌باشد که احتمالاً به دلیل حاکم نبودن یک فضای گفتمان واحد، منسجم و یکپارچه در توسعه ابعاد مختلف اجتماعی می‌باشد. لذا در این راستا اصلاح سبک زندگی جامعه مورد مطالعه، مبتنی بر چارچوب گفتمان دینی براساس الگوی پیشنهادی ارائه شده می‌باشد.

کلید واژه‌ها: سبک زندگی، الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، تعالی و رشد، امنیت، سلامت

مقدمه

پیشرفت و تعالی و یا به عبارت دیگر توسعه، تغییری همه جانبه و چند بعدی است، که همه ابعاد زندگی جامعه انسانی را با استفاده از یک چهارچوب نظری و برنامه عملی واحد، متحول می‌سازد. بنابراین، هدف توسعه، تنها پیشرفت اقتصادی یک ملت نیست، بلکه در شکل جامع آن، شامل ابعاد توسعه سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و توسعه فرهنگی نیز می‌باشد (۱، ۲). به عبارت دیگر، اصلاح چگونگی عرضه خدمات و کالا برای بهبود وضعیت آموزش، سلامت، مسکن، امنیت، اشتغال و توزیع عادلانه ثروت به طوری که قدرت همه افراد جامعه در انتخاب و

پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده؛

سی ام و سی و یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

تصمیم گیری در باره مسایل مهم زندگی لحاظ گردد. باید به صورت همه جانبه در چارچوب سبک و شیوه زندگی مدنظر قرار گیرد.

سبک زندگی مجموعه‌ای از رفتارها و کنش‌های فرد می‌باشد، که از یک سو انتخابی و از سوی دیگر متأثر از ساختارهای اجتماعی موجود می‌باشد. سبک زندگی در هر جامعه‌ای متفاوت و متأثر از عوامل متعددی می‌باشد. هر جامعه‌ای، متناسب با فرهنگ، باورها و اعتقادات، سبک زندگی مخصوص به خود را شکل می‌دهد (۳،۴).

یکی از مقوله‌های اجتماعی مهم، که در معرض تأثیر مستقیم و غیرمستقیم فراگرد توسعه و سبک زندگی افراد قرار می‌گیرد، وضعیت سلامت و امنیت افراد جامعه است (۵). امنیت، نیازی بنیادین و پایدار است که برآورده شدن سایر نیازهای جمعی نیز به وجود آن بستگی دارد. اهمیت وجود امنیت در زندگی، تا حدی است که برخی متفکران اجتماعی در تعاریف خود کلمه امنیت را مترادف با مفهوم سلامتی به کار گرفته و وجود آن را ضامن بقا و پایداری جامعه سالم پنداشته‌اند. به طور کلی امنیت اجتماعی یکی از پیش نیازهای توسعه کشور و هدف آن است و بدون شک با وضعیت فرهنگی جامعه ارتباطی تنگاتنگ دارد. پایبندی افراد و نهادهای جامعه به ارزش‌ها و هنجارهای پذیرفته شده در فرهنگ، نوعی مصونیت اجتماعی را ایجاد می‌کند که موجب امنیت پایدار می‌گردد. هر چه امنیت فرهنگی و اجتماعی در جامعه گسترش یابد، پیشرفت در سایر ابعاد توسعه تسریع می‌گردد (۶،۷).

همچنین ارتقای سلامت یک هدف اجتماعی و محور توسعه پایدار است و توسعه و پیشرفت در سایه نظام و انسانهای سالم تحقق پیدا خواهد کرد. انسان‌ها علاوه بر سلامت فیزیکی، نیازمند سلامت معنوی، اجتماعی و سلامت روان هستند، یعنی اینکه باید بتوانند با محیط خود ارتباط برقرار کرده، تعاملات سازنده داشته باشند. همه این مسائل در گرو اتخاذ یک سبک زندگی سالم است، سبکی که جوامع امروزه رویکرد نوینی به آن دارند و بحث فرهنگ یکی از مهمترین عوامل این رویکرد است. یعنی اینکه افراد بتوانند با توجه به بستر اجتماعی و فرهنگی قابل اعتماد، سبک زندگی خود را آگاهانه انتخاب کنند و از بین گزینه‌های سالم‌تر گزینه ای را انتخاب کنند، که باعث بهبود کیفیت زندگی آنها شود (۸).

در جامعه ما با توجه به الگوبرداری و پیاده‌سازی ساختارهای غربی، سبک زندگی بسیار به سبک زندگی غرب نزدیک گردیده است. با توجه به این بحران نیاز به طراحی سبکی متناسب با ساختار جامعه اسلامی ایرانی و

پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده؛

سی ام و سی و یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

همهانگ با باورها، اعتقادات و فرهنگ و رسوم آن می‌باشد. جهت طراحی چنین سبکی نیاز به شناخت دقیقی از آرمانها و باورهای دینی می‌باشد. سبک زندگی دینی، برنامه جامعی برای زندگی فردی و اجتماعی ارائه می‌دهد. این برنامه بعد جسمی و دنیوی، روحی و اخروی زندگی فرد را در برمی‌گیرد. در واقع سبک زندگی دینی با برنامه‌ای که ارائه می‌دهد، ابزارها و علم را به خدمت بشر می‌آورد، تا مسیر رشد و تعالی او را هموار سازد و در این مسیر به فرد و جامعه یاری رساند. اما متأسفانه، سبک زندگی متأثر از غرب، انسان را ابزاری برای پیشرفت مادی قرار داده است و به دنبال آن فشارهای سنگین روانی را برای بشر به ارمغان آورده است. پیاده‌سازی سبک زندگی دینی، بسیاری از مشکلاتی را که جامعه امروز را در تنگنا قرار داده است، به خودی خود از بین می‌برد(۹).

انقلاب اسلامی ایران که بر اساس آرمان‌های حکومت دینی و الهی تأسیس گردیده است، مدعی گفتمانی نویدبخش و تحقق‌بخش الگویی متفاوت از توسعه و پیشرفت است که در آن تعامل پایدار انسان با محیط از یکسو و رشد و تکامل فرد و جامعه از سوی دیگر تضمین شده باشد. در این گفتمان از پیشرفت، سبک زندگی مردم واجد اهمیت فراوانی است. سبک زندگی بخش حقیقی و محتوایی گفتمان انقلاب اسلامی را می‌سازد و از رهگذر آن می‌توان به اثربخش بودن عملکرد نظام در نیل به اهداف و آرمان‌های انقلاب پی برد. با توجه به اهمیت مطالب گفته شده و تاثیر آنها در پیشرفت و توسعه جامعه، پژوهش حاضر با هدف بررسی ارتباط بین ابعاد جامعه و تعالی، سلامت و امنیت آن در استان کرمان انجام پذیرفته است.

روش مطالعه

مطالعه حاضر از نوع کتابخانه‌ای ترکیبی و مرور اسنادی بود که از نظر محیط پژوهش به صورت مطالعه موردی در استان کرمان انجام پذیرفت. اسناد مورد مطالعه به صورت هدفمند انتخاب گردید و شامل سند آمایش سرزمینی، سند توسعه، سند توسعه سلامت، سند توسعه فرهنگی و سالنامه‌های آماری استان بود. ابتدا مدل ارتباطی بین ابعاد و اهداف جامعه با سبک زندگی استخراج شد که براساس آن شاخص‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی، سلامت، امنیت استان بررسی شد و شامل سرمایه اجتماعی استان با تاکید بر میزان اعتماد، روند افزایش جمعیت، روند گسترش شهرنشینی و حاشیه نشینی، طلاق، قاچاق، سرقت، قتل، خودکشی، نزاع‌های دسته جمعی، تصادفات و تخلفات راهنمایی و رانندگی، برخوردهای انتظامی، پرونده‌های

پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده؛

سی ام و سی و یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

قضایی، میزان استفاده از رسانه‌ها، اینترنت، کتاب و ماهواره، بیماری‌های حاصل از حوادث، قلبی و عروقی، اعتیاد، سرطان و ایدز بود.

داده‌های کتابخانه‌ای از طریق فیش‌برداری جمع‌آوری گردید و براساس چارچوب تحلیلی توسط تیم پژوهش، مورد بررسی قرار گرفت و با منطبق درجه‌بندی لیکرت (از بسیار ضعیف = ۱، ضعیف = ۲، متوسط = ۳، خوب = ۴، بسیار خوب = ۵) نمره‌دهی و قضاوت صورت پذیرفت.

همچنین داده‌های مربوط به شاخص‌های آماری، براساس چارچوب استخراج شده از مرور کتابخانه‌ای از سالنامه‌های آمار و اسناد جمع‌آوری و مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها:

یافته‌های حاصل از این مطالعه در سه بخش، مدل استخراج شده در زمینه ابعاد جامعه، بررسی کلی اسناد توسعه براساس مدل استخراج شده و همچنین یافته‌های آماری مربوط به شاخص‌های توسعه استان ارائه شده است.

مدل استخراج شده از مطالعات کتابخانه‌ای ابعاد جامعه: همانگونه که در نمودار شماره ۱ نشان داده شده است، براساس یافته‌های حاصل از مرور کتابخانه‌ای جهت شناخت جامعه، چهار گروه مولفه شامل اجزاء، ابعاد بیرونی، درونی و عوامل پنهان شکل دهنده شناسایی گردید.

اجزاء جامعه شامل انسان، ارتباط و محیط بود که از تعامل این سه مفهوم جامعه شکل می‌گیرد. در حالت‌های مختلف هر یک از این اجزا و همچنین ارتباط بین آن انواع، جامعه بوجود می‌آید. ابعاد بیرونی جامعه در چهار بعد سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی شناسایی گردید، در این میان بعد فرهنگی به عنوان زیر بنا و هسته مرکزی دیگر ابعاد شناخته شد و سپس براساس مرتبه اهمیت، بعد سیاسی، اجتماعی و اقتصادی مد نظر قرار گرفت. از تعامل این ابعاد سه مفهوم تعالی و رشد، امنیت و سلامت جامعه شکل می‌گیرد.

در ابعاد درونی، مولفه‌های اصلی گرایش‌ها، بینش‌ها و دانش‌های جامعه شناسایی گردید که منجر به شکل‌گیری نظام ارزشی و اخلاقی، نظام معرفتی و فکری و همچنین رفتاری و فن‌آوری می‌گردند. لازم به توضیح است، بعد فرهنگ نیز به عنوان یک طیف که در ابعاد بیرونی و درونی وجود دارد، شناسایی شد و به عنوان هسته مرکزی ابعاد درونی لحاظ گردید. در این راستا از ترکیب ابعاد درونی جامعه، بعد درونی فرهنگ به وجود آمده و از تعامل این بعد با سایر ابعاد بیرونی جامعه، بعد بیرونی فرهنگ شکل می‌گیرد.

چهارمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛

پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده؛

سی ام و سی و یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

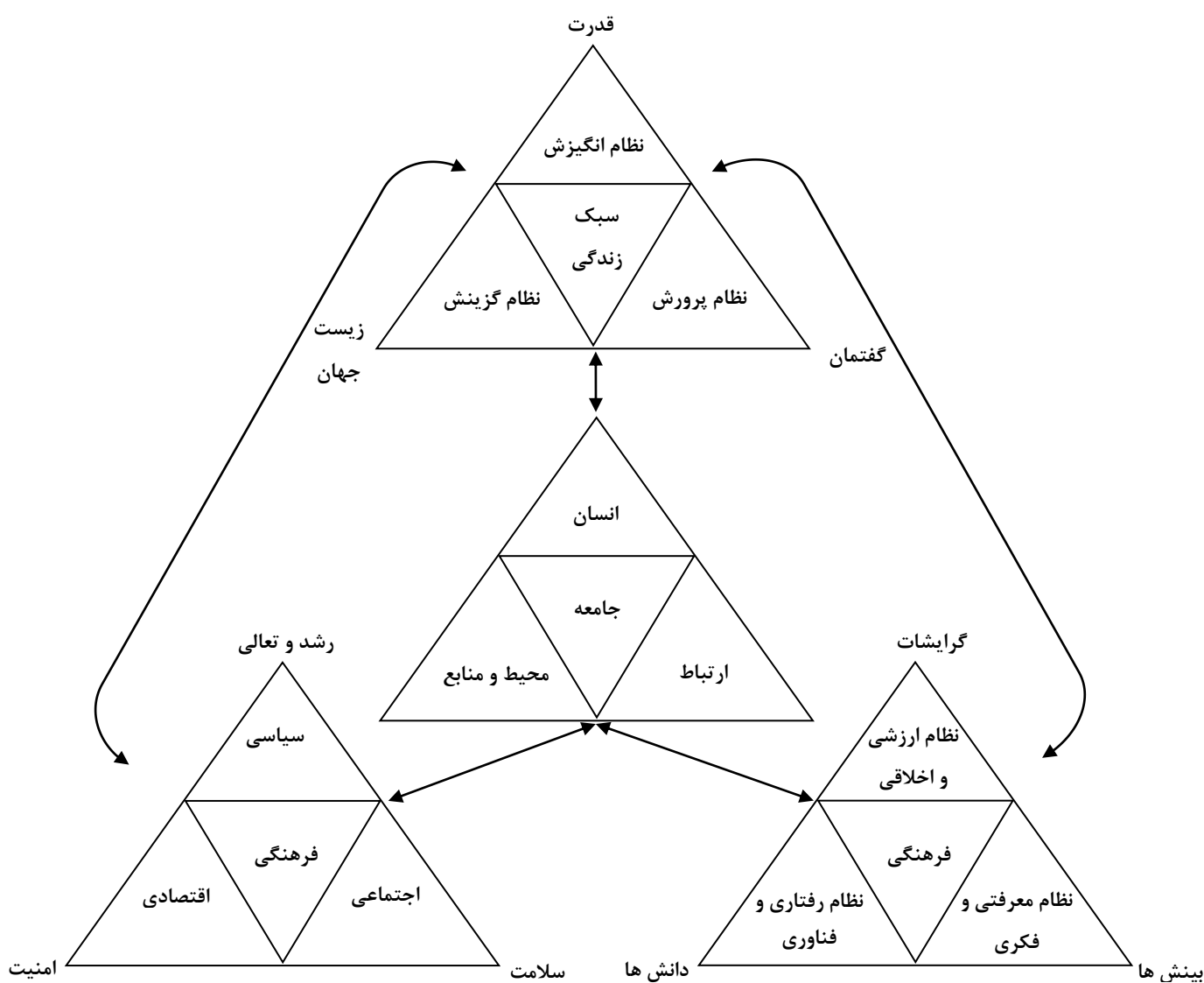
مولفه‌های قدرت، گفتمان و زیست جهان به عنوان مولفه‌های پنهانی جامعه شناخته شد که منجر به شکل‌گیری نظام‌های انگیزشی، پرورشی و گزینشی جامعه می‌شوند و با تاثیرگذاری بر اجزای جامعه بین بعد بیرونی و دورنی جامعه ارتباط و انسجام برقرار می‌نمایند، که مفهوم سبک زندگی که در حقیقت مفهومی یکپارچه و در هم‌تنیده از کل ابعاد دورنی و بیرونی جامعه می‌باشد، شکل می‌گیرد.

از نظر اولویت مرتبه‌ای بین مولفه‌های شناسایی شده، ابتدا مولفه‌های پنهان، سپس ابعاد دورنی و در نهایت ابعاد بیرونی قرار دارد. همچنین نمود نهایی تعامل بین ابعاد مختلف پنهان، دورنی و بیرونی جامعه در عینیت و یا همان سبک زندگی در سه ویژگی و معیار رشد، امنیت و سلامت جامعه می‌باشد، لذا این سه مفهوم در عملکرد متقابل و هماهنگ کلیه مولفه‌های شناسایی شده در ابعاد مختلف جامعه محقق می‌گردد.

چهارمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛

پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده؛

سی ام و سی و یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

نمودار شماره ۱: مولفه های جامعه از نظر اجزا، ابعاد پنهان، درونی، بیرونی

چهارمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛

پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده؛

سی ام و سی و یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

بررسی کلی اسناد توسعه استان براساس چارچوب مدل استخراج شده: براساس مدل استخراج شده از مرور کتابخانه‌ای و بررسی اسناد توسعه استان، سند توسعه فرهنگی، سلامت و سند آمایش سرزمینی استان یافته‌های این بخش را می‌توان به شکل زیر خلاصه کرد:

- تاکید مبانی نظری بر تاثیرگذاری بعد فرهنگ و سبک زندگی در امنیت و سلامت جامعه
- ظهور کم یک گفتمان واحد و متناسب بر ابعاد دورنی جامعه در برنامه‌ها
- عدم یکپارچگی بین برنامه‌های توسعه و رشد استان کرمان
- تاکید بر ابعاد بیرونی به ویژه اقتصاد
- توجه به شاخص‌های فرآیندی ابعاد بیرونی جامعه
- نگاه حداقلی به موضوعات امنیت و سلامت
- تاکید بر ابعاد بیرونی بعد فرهنگی جامعه
- وجود نگاه حداقلی به سبک زندگی

همانگونه که در جدول شماره یک مشاهده می‌شود، کلیه اسناد مورد مطالعه، وضعیت متوسط رو به پایین داشتند و از بین آن‌ها سند آمایش سرزمینی و توسعه سلامت، از وضعیت بهتری برخوردار بودند. در مولفه‌های بیرونی تمامی اسناد وضعیت خوبی داشتند، به جز سند توسعه استان و توسعه فرهنگی که دارای وضعیت ضعیف بودند. در مولفه‌های درونی، سند آمایش سرزمینی و سند توسعه استان، وضعیت ضعیف و بسیار ضعیف داشتند و سند توسعه فرهنگی، امنیت و سلامت به ترتیب دارای امتیاز متوسط، ضعیف و متوسط نزدیک به خوب بودند. مولفه‌های پنهان در تمامی اسناد آمایش سرزمینی دارای وضعیت بسیار ضعیف بود، به جز در سند توسعه سلامت که ضعیف بود.

چهارمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛

پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده؛

سی ام و سی و یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

جدول شماره ۱: وضعیت ابعاد جامعه در اسناد مورد بررسی در سطح استان

توسعه سلامت	توسعه امنیتی	توسعه فرهنگی	توسعه استان	آمایش سرزمینی	اسناد ابعاد جامعه (انسان، ارتباط، محیط و منابع)		
					مولفه‌ها	برآیندها	نظام‌ها
۴	۳	۴	۱	۴	فرهنگی سخت	رشد و تعالی امنیت سلامت	مولفه‌های بیرونی
۴	۴	۱	۱	۴	سیاسی		
۴	۴	۲	۲	۴	اجتماعی		
۴	۴	۱	۴	۴	اقتصادی		
۴	۴	۴	۱	۳	فرهنگ نرم	گرایش‌ها بینش‌ها دانش‌ها	مولفه‌های درونی
۴	۲	۴	۱	۳	نظام ارزشی		
۳	۲	۲	۱	۲	نظام معرفتی		
۳	۲	۳	۱	۱	نظام رفتاری		
۴	۲	۲	۱	۲	سبک زندگی	قدرت گفتمان زیست جهان	مولفه‌های پنهان
۲	۱	۲	۲	۲	نظام پرورشی		
۱	۱	۱	۱	۱	نظام انگیزشی		
۱	۱	۱	۱	۱	نظام گزینشی		
۲,۵۸	۲,۵۰	۲,۲۵	۱,۴۱	۲,۷۵	میانگین نمرات		

* هر کدام از شاخص‌ها بر اساس معیار نمره‌دهی از ۱ الی ۵، به ترتیب بسیار ضعیف، ضعیف، متوسط، خوب و بسیار خوب امتیازبندی گردیدند.

بررسی آماری اسناد و سالنامه‌های آماری استان براساس شاخص‌های توسعه استان: یافته‌های حاصل از بررسی آماری اسناد و سالنامه‌های آماری استان براساس شاخص‌های توسعه استان در ابعاد مختلف نشان داد:

استان کرمان یکی از پهناورترین استان‌های جنوب شرق ایران است که حدود ۱۱ درصد از مساحت ایران را تشکیل داده است. استان کرمان تا پایان سال ۱۳۸۹ دارای ۲۳ شهرستان، ۵۸ بخش، ۶۴ شهر و ۱۵۱ دهستان و

پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده؛

سی ام و سی و یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

۱۱۶۹۱ آبادی بوده است. لازم به ذکر است، که از این تعداد ۶۲۰۳ آبادی (۵۳,۰۶ درصد کل آبادی‌ها) دارای سکنه و ۵۴۸۸ آبادی (معادل ۴۶,۹۴ درصد کل آبادی‌ها) فاقد سکنه بودند. جمعیت استان در سال ۱۳۹۰ برابر ۲۹۳۸۹۸۸ نفر (۱۴۸۲۳۳۹ مرد و ۱۴۵۶۶۴۹ زن) برآورد گردیده که تا سال ۱۳۹۴ به ۳۱۱۰۲۴۸ نفر افزایش خواهد یافت که حدود ۳,۹ درصد از جمعیت کل کشور را شامل می‌شود. جمعیت استان با نرخ ۱,۵۷ در حال افزایش است، که این نرخ در چند دهه گذشته کاهش یافته است، البته این نرخ در جنوب استان بیشتر از شمال می‌باشد. همچنین بعد خانوار در حال کاهش است و میزان آن به ۳,۳۹ رسیده است.

یافته های نشان داد، روند رشد شهرنشینی به شدت در طول سالهای گذشته در حال افزایش بوده به نحوی که حدود ۵۷,۳٪ جمعیت در مناطق شهری و ۴۲,۲ درصد در مناطق روستایی و کمتر از ۰,۲ درصد غیر ساکن می باشند. از جمعیت شهری استان حدود ۲۱٪ در مرکز استان می‌باشد.

روند مهاجرت در شهرها نیز در حال گسترش می‌باشد. در این راستا روند حاشیه نشینی به خصوص در حاشیه شهر کرمان به شدت در حال رشد است و جمعیت قابل توجهی را در بر می‌گیرد. در سال ۱۳۸۸ ۹۹۰۰۰ هزار نفر مهاجرت پذیر از خارج از استان وارد شده‌اند و اکثر آنها افغانه می‌باشند. همچنین مهاجرت به دلیل کار و تحصیل نیز صورت می‌پذیرد.

روند میزان طلاق به خصوص طلاق‌های توافقی در شهرستان‌های شمالی در حال افزایش می‌باشد (در یک سال میزان طلاق‌ها یک هفتم ازدواج‌ها می‌باشد). میزان ازدواج نکرده در مردان به دلیل عدم ازدواج بیشتر (حدود ۴۹۹ هزار) از زنان (۴۰۹ هزار) و میزان بی‌همسری به دلیل فوت در زنان (حدود ۸۴ هزار)، حدود چهار برابر مردان (حدود ۱۴ هزار) بود. میزان زنان بدون همسر به دلیل طلاق (۴۰ هزار نفر) بیشتر از مردان بدون همسر به دلیل طلاق، (۶ هزار نفر) و تعداد همسر داران در هر دو گروه ۶۸۸ هزار نفر گزارش شده است.

براساس سرشماری سال ۱۳۸۵ نرخ باسوادی کل جمعیت استان ۷۴,۰۴ درصد بوده که این عدد برای زنان ۷۱,۴۵ و برای مردان ۷۶,۵۲ درصد می‌باشد. داده‌ها نشان داد، سرمایه اجتماعی استان کرمان پایین بوده و در کشور رتبه ۲۳ را دارد.

با آنکه سرانه درآمدی استان بالا (حدود ۴۰ میلیون ریال) می‌باشد، ضریب جینی به تفکیک نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۸۵ به ترتیب برابر ۰,۴ و ۰,۳۹ می‌باشد. همچنین، سهم زیادی از درآمد حاصل در استان گردش پیدا نمی‌کند. براساس اطلاعات سال ۸۵، خانوارهای شهری و روستایی زیر خط فقر، به ترتیب ۲۴,۷ و

پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده؛

سی ام و سی و یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

۳۳٫۹ درصد می‌باشند (میزان خط فقر در سال ۸۵ ، میزان ۲۷۰۳۳۹۳۸ ریال در سال اعلام شد). میزان مشارکت اقتصادی ۳۳٪ است که در مردان ۳۳٪ و در زنان ۱۰٪ می‌باشد. میزان بیکاری و نرخ آن در استان تا سال ۹۰ دو رقمی و به طور متوسط ۱۲ درصد بود که برای سال ۱۳۹۱ به دلیل تغییر تعاریف شاخص به هفت درصد رسیده است. نرخ بیکاری در سن ۱۵ الی ۲۴ سال به طور متوسط ۳۰ درصد است که در مردان حدود ۲۰ درصد و در زنان حدود ۵۰ درصد بود. نرخ بیکاری به صورت میانگین سالانه اعلام شده است، البته باید در نظر داشت فعالیت‌های اقتصادی در کشاورزی، زمان زیادی را به صورت بیکاری فصلی ایجاد می‌کند.

براساس سند توسعه سلامت استان کرمان در خصوص بروز مصدومین، رتبه سوم و براساس میزان مرگ و میر به علت حوادث، رتبه ۱۳ را در کشور دارد. این استان براساس میزان مرگ به دلیل بیماری‌های قلبی عروقی رتبه ۱۴ و میزان مصرف دخانیات رتبه ۱۲ را در کشور دارا می‌باشد و از نظر مرگ و میر به دلیل سوء مصرف مواد و اعتیاد، کرمان رتبه سوم را داراست. میزان سرطان حنجره، تیروئید، دستگاه خونساز، غدد لنفاوی، مثانه در استان در وضعیت بالای کشور قرار دارد. استان کرمان از نظر افسردگی در مرتبه ۱۸ کشوری قرار دارد و براساس سند توسعه استان میزان رفتارهای پرخطر همچون کاهش تحرک، سوء تغذیه، مصرف دخانیات و اعتیاد و همچنین رفتارهای جنسی غیر ایمن و همپنین میزان ایدز در حال افزایش است.

بحث و نتیجه گیری:

یافته های حاصل از مرور کتابخانه ای نشان داد که بعد فرهنگی، به عنوان عامل زیربنایی ابعاد اجتماعی محسوب می‌شود، به ترتیب اهمیت، در تعامل با بعد سیاسی، اجتماعی و اقتصادی می‌باشد که از این تعامل همه جانبه، موضوع سبک زندگی شکل می‌گیرد و در یک فضای گفتمان خاص، ضامن تحقق رشد و تعالی، امنیت و سلامت جامعه می‌باشد.

یافته‌های حاصل از مرور اسنادی استان کرمان نشان داد که وضعیت روند شاخص‌ها در ابعاد فرهنگی، سیاسی، اقتصادی - اجتماعی و همچنین امنیت و سلامت جامعه مطلوب نمی‌باشد و موضوع رشد و تعالی جامعه مورد مطالعه، در معرض خطر می‌باشد، که احتمالاً به دلیل حاکم نبودن یک فضای گفتمان واحد، منسجم و یکپارچه در توسعه ابعاد مختلف درونی و بیرونی جامعه می‌باشد که ضمن تغییر سبک زندگی جامعه، تحقق اهداف امنیت و سلامت نیز دچار خلل شده‌اند. لذا در این راستا اصلاح سبک زندگی جامعه مورد مطالعه مبتنی بر چارچوب گفتمان دینی با لحاظ کلیه ابعاد جامعه و الگوی ارابه شده پیشنهاد می‌گردد.

پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده؛

سی ام و سی و یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

یافته های حاصل از بررسی سالنامه آماری نشان داد. در شاخص های اجتماعی، رشد جمعیت وضعیت نامطلوبی دارد. نرخ رشد کاهش و در نهایت رشد جمعیت وجود داشت. همچنین میزان طلاق افزایش یافته است. سرمایه اجتماعی مرتبه ۲۳ و میزان شهرنشینی به شدت افزایش یافته، در این راستا حاشیه نشینی نیز افزایش یافته است. که بیانگر وضعیت اجتماعی نامطلوب می باشد.

در زمینه اقتصادی، نرخ بیکاری وضعیت نامطلوبی دارد، میزانی از نرخ بیکاری به صورت بیکاری فصلی به دلیل کشاورزی می باشد که در محاسبه نشان داده نمی شود. عدم تعادل بیکاری در زنان و مردان جامعه، فعالیت های اقتصادی خدماتی می باشند و به تولید درآمد منجر نمی گردد. ضریب جینی بیانگر توزیع ناعادلانه درآمد می باشد. وضعیت اقتصادی نامطلوب و توزیع درآمدی نامطلوب بین خانواده ها، شکاف طبقاتی بالا را ایجاد نموده است. شاخص های امنیت و سلامت نشان داد میزان تصادفات و بیماری های قلبی و عروقی افزایش یافته که بیانگر این می باشند. وضعیت سلامت در معرض خطر قرار دارد.

مطالب فوق از بررسی آمار اطلاعات استان، اسناد و مدل ارائه شده نشان می دهد که مدل جامعی برای اداره استان که تمامی مولفه ها را در نظر قرار دهد وجود نداشته و بیشتر به بعد اقتصادی توجه شده که در این زمینه نیز شاخص ها وضعیت مطلوبی را نشان نداد. وضعیت امنیت و سلامت و شاخص های اجتماعی نیز مطلوب نبودند. در نتیجه نیاز است، تغییراتی راهبردی در اداره امور جامعه صورت گیرد و عوامل پنهان، درونی و بیرونی به طور متوازن و هماهنگ توجه شود تا رشد و تعالی جامعه صورت پذیرد. این امر نیاز دارد، الگوی جامع اداره استان براساس سبک زندگی متناسب با گفتمان انقلاب اسلامی ایران و مقتضیات جهانی بوجود آید.

در بررسی آماری، اسناد و سالنامه های آماری استان براساس شاخص های توسعه استان، یافته های این پژوهش نشان داد، روند رشد شهرنشینی به شدت در طول سالهای گذشته در حال افزایش بوده، روند مهاجرت در شهرها نیز در حال گسترش می باشد. در این راستا روند حاشیه نشینی به خصوص در حاشیه شهر کرمان به شدت در حال رشد است.

روند میزان طلاق به خصوص طلاق های توافقی در شهرستان های شمالی در حال افزایش می باشد. (در یک سال میزان طلاق ها یک هفتم ازدواج ها می باشد).

اگرچه سرانه درآمدی استان بالا (حدود ۴۰ میلیون ریال) می باشد، اما ضریب جینی نسبت به سال های قبل، روند افزایش نابرابری را نشان می دهد و جمعیت زیادی زیر خط فقر قرار دارند. همچنین، سهم زیادی از درآمد

پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده؛

سی ام و سی و یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

حاصل در استان گردش پیدا نمی کند. براساس مطالعه یداللهی و همکاران: ۳۲,۶ درصد جمعیت استان زیر خط فقر، ۴۴,۱ درصد در سطح متوسط درآمد و ۲۳,۳ درصد در سطح بالای متوسط قرار داشتند. سرعت کاهش نرخ بیکاری در سالهای اخیر، در زنان استان بیشتر از مردان می باشد و نشان می دهد، به کارگیری نیروی انسانی زن بیشتر از مرد می باشد، که می تواند به دلایل متعددی، از جمله افزایش سطح تحصیلات زنان نسبت به مردان باشد، گرچه سرعت کاهش نرخ بیکاری در زنان بیشتر می باشد، اما نرخ بیکاری در کل، در زنان استان بیشتر می باشد و این می تواند به این دلیل باشد که فعالیت های زنان در منزل نادیده گرفته شده و از آن به بیکاری تعبیر می شود. عمدتاً سهم اشتغال زنان در صنعت و کشاورزی کمتر می باشد و در کارهای خدماتی مشغول به کار شده، در نتیجه کارهای تولیدی کاهش یافته و جامعه مصرفی را ایجاد می کند. با توجه به آمار اشتغال در شهر که عمدتاً خدمات است، تولید کاهش می یابد. استان کرمان معادن بسیار و ظرفیت کشاورزی بالایی دارد، اما سهم استان در تولید ناخالص داخلی (GDP) کشور پایین می باشد (۲,۴ درصد)، این نشان می دهد با وجود ظرفیت کشاورزی بالا و نیروی تحصیل کرده بسیار در استان، نرخ بیکاری بالا و سهم استان در تولید ناخالص کشور پایین می باشد. در صورتی که انتظار می رود حداقل ۵ درصد از تولید ناخالص داخلی را از کل کشور به خود اختصاص دهد. بنابراین اشتغال متناسب با ظرفیت ها و امکانات استان صورت نمی گیرد و از سوی دیگر نظام آموزش عالی، نظام اقتصادی و حوزه فرهنگ و اقتصاد ناهمگون و متناسب با منابع استان نمی باشد

جامعه در حال صنعتی شدن می باشد، انتظار می رود تولید ناخالص افزایش و سرمایه اجتماعی کاهش یابد، اما تولید و سرمایه اجتماعی استان، هر دو پایین می باشند. این موضوع نشان دهنده مشکل ساختار اجتماعی و فرهنگی و اعتماد پایین بین افراد می باشد و در نتیجه بیشتر پروژه ها توسط افراد خارج از استان اداره می گردند. سرمایه و درآمد افراد نیز در خارج از استان به گردش می آید، در نتیجه تولیدات نیز در استان پایین می باشد. در بعد سلامتی، بیماری های واگیر، تصادفات، سرطان و اعتیاد افزایش یافته است، که ریشه در مسائل و ساختار اجتماعی دارد و وضعیت اقتصادی، سلامت و امنیت نامناسب می باشد.

یافته های حاصل از مرور کتابخانه ای نشان داد که بعد فرهنگی، به عنوان عامل زیربنایی ابعاد اجتماعی محسوب می شود، به ترتیب اهمیت، در تعامل با بعد سیاسی، اجتماعی و اقتصادی می باشد که از این تعامل همه جانبه، موضوع سبک زندگی شکل می گیرد و در یک فضای گفتمان خاص، ضامن تحقق رشد و تعالی،

پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده؛

سی ام و سی و یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

امنیت و سلامت جامعه می باشد. یافته‌های حاصل از مرور اسنادی استان کرمان نشان داد که وضعیت روند شاخص‌ها در ابعاد فرهنگی، سیاسی، اقتصادی - اجتماعی و همچنین امنیت و سلامت جامعه مطلوب نمی‌باشد و موضوع رشد و تعالی جامعه مورد مطالعه، در معرض خطر می باشد، که احتمالاً به دلیل حاکم نبودن یک فضای گفتمان واحد، منسجم و یکپارچه در توسعه ابعاد مختلف درونی و بیرونی جامعه می باشد که ضمن تغییر سبک زندگی جامعه، تحقق اهداف امنیت و سلامت نیز دچار خلل شده‌اند. لذا در این راستا اصلاح سبک زندگی جامعه مورد مطالعه مبتنی بر چارچوب گفتمان دینی با لحاظ کلیه ابعاد جامعه پیشنهاد می‌گردد و این امر مستلزم تدوین و ارایه الگوی پیشرفت و تعالی اسلامی ایرانی برای استان کرمان می‌باشد. مسائل و مشکلات اجتماعی ذکر گردیده در بحث اسناد و سالنامه‌های آماری استان براساس شاخص‌های توسعه استان، ریشه در ابعاد پنهانی جامعه، که همان نظام ارزشی افراد می‌باشد، دارد. بنابراین اهمیت این بعد روشن می‌باشد و نیازمند توجه بیشتر می‌باشد.

منابع

1. Seers Dudley. The meaning of development. International development review. Institute of Development Studies .1969, 59-65.
۲. قدیری معصوم مجتبی. سیری در مفاهیم و ابعاد مختلف توسعه. مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران. ۱۳۷۹: ۲-۶
۳. پور عزت علی اصغر، سعد آبادی علی اصغر. ویژگی های پیشرفت و تعالی در پرتو رهنمودهای امام علی(ع). دو فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت اسلامی، ۱۳۹۱؛ ۲۰(۱): ۹-۳۸.
۴. دالوندی اصغر و همکاران. تبیین سبک زندگی سلامت محور مبتنی بر فرهنگ اسلامی. مجله تحقیقات کیفی در علوم سلامت. ۱۳۹۱؛ ۱(۴): ۴۲-۳۳۲.
۵. باباخانی محمد. توسعه اقتصادی، نابرابری درآمدی و سلامت در ایران. فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی. ۱۳۸۷؛ ۷(۲۸): ۲۳۹-۲۵۹.
6. DAVID A. BALDWIN .The concept of security. Review of International Studies, 1997; 23: 5-26.
۷. ذاکر اصفهانی علیرضا، صادقی زهرا. رویکرد اجتماعی به امنیت و تاثیر آن بر امنیت ملی ایران: تهدیدها و راهکارها. دو فصلنامه پژوهش سیاست. ۱۳۸۷؛ ۱۰(۲۵): ۵۰-۸۸.
۸. میرزمانی سید محمود، پوراعتماد حمیدرضا. سبک زندگی کارکنان نظامی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی ارتش جمهوری اسلامی ایران. ۱۳۸۳؛ ۲(۴): ۴۴۳-۴۵۰.

چهارمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛

پیشرفت ایران؛ گذشته، حال، آینده؛

سی ام و سی و یکم اردیبهشت ماه ۱۳۹۴

۹. نوایی جواد، موسوی سید حسین. فلسفه سیاسی اسلام و الزام های سبک زندگی تمدن آفرین. پژوهش های اجتماعی اسلامی. ۱۳۹۲؛ ۱۹(۳): ۳۹-۶۲.